

hurá, 4|2014 muzeum!

První světová
válka v Jičíně

2

Eva Kubínová:
Řeč dřeva

4

Osobnost:
Čeněk Musil
1889–1947

5

Stalo se
před 100 lety
podzim 1914

6

Staré jičínské
domy: jičínská
sokolovna

7

SETKÁNÍ PŘED OBRAZEM – ZE SBÍREK MUZEA

Kromě tradičního přednáškového cyklu připravilo jičínské muzeum na podzim tohoto roku nově cyklus *Setkání před obrazem*, který představí vývoj malířských stylů, tak jak jsou zastoupeny ve sbírkách obrazů jičínského muzea. Cyklus bude tvořen celkem deseti přednáškami,

kdy na podzim proběhnou čtyři z nich. Průvodkyní historií malířských směrů bude Mgr. Lenka Patková, která vystudovala na Ústavu pro dějiny umění na Filozofické fakultě Karlovy univerzity v Praze a která svůj profesní zájem směřuje především k české výtvarné scéně 20. století.

Přednášky se budou konat ve vybrané středy vždy od 16.30 hodin v Konferenčním salóнку.

Cyklus přednášek *Setkání před obrazem* vychází z koncepce představení obrazového fondu depozitáře Regionálního muzea a galerie v Jičíně veřejnosti. Přednášky respektují časovou souslednost vývoje českého výtvarného umění zhruba od poloviny 19. století a budou představovat největší osobnosti, jak jsou zastoupeny ve sbírce jičínského muzea. Zblízka se podíváme na největší skvosty mezi obrazy a představíme si jejich autory v rámci kontextu vývoje českého umění.

První část přednáškového cyklu se skládá ze čtyř přednášek o velkých osobnostech českého výtvarného umění 2. poloviny 19. století a první poloviny století následujícího. První z nich bude věnována *Václavu Brožíkovi* (1851–1901) a *Maxmiliánu Pirnerovi* (1854–1924). Oba autoři představují jakýsi protipól v pojetí obrazu. Zatímco Brožík je představitelem historického realismu, Max Pirner je výrazný lyrik a romantik. V následujících dvou přednáškách se budeme věnovat vývoji českého krajinářství směrem k impresionismu, jak ho předznamenala díla *Julia Mařáka* (1832–1899) a *Antonína Chittussiho* (1847–1891), a který završila generace následující – představitelé tzv. Mařákovy školy: *František Kaván* (1866–1941), *Antonín Hudeček* (1872–1941) a *Alois Kalvoda* (1875–1934). Poslední přednáška bude věnována výtvarnému a literárnímu uskupení *Sursum* a přednímu autorovi fantastního a symbolického umění, malíři, grafikovi, ilustrátorovi, řezbáři, spisovateli a básníku *Josefu Váchalovi* (1884–1969).

Josef Váchal – Koniáš (1921)

Lenka Patková

PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA V JIČÍNĚ

Dne 19. září byla slavnostní vernisáž zahájena výstava s názvem „První světová válka v Jičíně“, která se tak připojila k řadě projektů, zabývajících se po celé republice fenoménem Velké války, jež začala právě před 100 lety.

Výstava se zaměřuje, na pozadí světových událostí, především na město Jičín a jeho obyvatele v období Velké války. Na základě dobových materiálů je město představeno po všech stránkách.

Dne 28. června 1914 proběhla v Libosadě odpolední slavnost s koncertem. Asi o páté hodině byla akce přerušena zprávou o zavraždění následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este a jeho manželky, vévodkyně Žofie z Hohenbergu. Výstava popisuje události až do vzniku samostatného československého státu v roce 1918.

2

Každodenní život tehdy určovaly, omezily a ztěžovaly válečné vyhlášky. Muži odcházeli do války z továren, dílen, úřadů, škol, ze zemědělských usedlostí a jejich povinnosti tak museli převzít jejich rodiče či manželky. Život české ženy za války byl proto velmi složitý – starat se o rodinu, hospodářství nebo o živnost či obchod, a k tomu ještě navíc žít ve stálých obavách o svého manžela nebo syna, psát lístky polní pošty a posílat poštou balíčky na nejrůznější místa fronty, bylo velmi vyčerpávající.

Na povrchu zůstával však život nezměněný. I přes spoustu válečných omezení,

Dobová pohlednice (sbírka Ing. K. Čermáka)

zůstávaly kulturní akce v Jičíně velmi rozmanité, lidé se stále setkávali, navštěvovali Prachovské skály apod. Na druhou stranu však pociťovali obrovský nedostatek potravin. Téměř na všechny potraviny i jiné produkty byl postupně zaváděn přidělový lístkový systém. Pro vojáky v poli se zhotovovaly nátepníčky, onuce, šály, kukle, košile, spodky, pásy i rukavice. Typické byly i sbírky kovů. Lidé museli odvádět kovové nářadí z mědi, směsí mědi (mosaz, bronz, tombak), cínu a niklu. Konaly se sběry nepotřebného zlata, konopných motouzů atd.

Výstava, kterou můžete navštívit ve výstavní chodbě od 20. září do 2. listopadu 2014, je tvořena zejména dobovými fotografiemi, které dýchají atmosférou Velké války, dále pak plakáty a dokumenty. Celou prezentaci doplňují trojrozměrné předměty ze sbírek jičínského muzea a Městského muzea a galerie v Lomnici nad Popelkou. Vzácné a zajímavé exponáty zapůjčili také soukromí sběratelé.

Hana Fajstauerová

NAD BETLÉMEM SVÍTÍ HVĚZDA

Jako každý rok jsme pro vás připravili vánoční výstavu s čistě vánoční tematikou, tentokrát v podobě betlémů, které stále zůstávají nedílnou součástí vánočních svátků. Výstava bude zahájena tradičně na počátku adventu 28. listopadu 2014 a potrvá do 18. ledna 2015.

Tradice výroby a stavění betlémů je velmi dlouhá a stále živá. Kouzlo scénického ztvárnění biblického příběhu narození Spasitele přitahuje generace dětí i dospělých dodnes. Po pěti letech tak můžete

v jičínské galerii opět obdivovat betlémy, tentokrát z Krkonoš, Podkrkonoší a z oblastí k nim přilehlých.

Převážná většina prezentovaných betlémů pochází ze sbírek muzeí, pouze malá část z nich ze sbírek soukromých. Různorodost materiálů, které byly použity k vytvoření jednotlivých betlémů, je bohatá, stejně jako jejich provedení. Řadu z nich tvoří tzv. betlémy stavěcí, složené z jednotlivých figurek, architektury a kulis. V jednotlivých oblastech byl pro výrobu figurek používaný specifický materiál. Od Liberce k Turnovu a Jičínu to byly papírové, ručně malované figurky i krajina, pro Železnobrodsko je typickým materiálem sklo. Nejčastěji se však v Krkonoších i v Podkrkonoší objevují figurky dřevěné, ručně řezané. Krajina betlémské scény je pak tvořena z kartónu a přírodních materiálů (kůra stromů, mech, šišky...).

Početnou skupinu betlémů představují jehličky skříňkové. Betlémská událost je zde uzavřena v prosklené schránce a všechny součásti jsou pevně přilepené k podkladu. Tím však nesplňují jednu z podmínek daných pro betlémy, a to možnost scénické proměny zásahem do rozestavení figurek.

Při podrobném pohledu na jednotlivé dřevěné figurky betlémů skříňkových i stavěcích zjistíme, že většina z nich je téměř stejná, liší se snad jen velikostí. Jsou to tzv. figurky kralické, které vyráběli řezbáři v Králíkách a okolí v Orlických horách. Masová produkce těchto figurek umožňovala prodej na trzích nejen po celém území Česka, ale figurky se vyvážely i do zahraničí. Kdokoliv si tak mohl na trhu koupit každoročně nějakou figurku a doplnit ji do svého betlému.

V muzejních sbírkách se nacházejí i betlémy ze soudobé produkce papírových betlémů tištěných na kartonu, které byly běžně dostupné na trzích i v obchodech. Neměly by proto na naší výstavě chybět. Zajímavostí jsou pak betlémy mechanické, jejichž zástupce bude na výstavě také k vidění.

Pro děti i zájemce z řad dospělých nabízíme v rámci vánoční výstavy možnost vyrobit si vlastní figurku, kterou můžete obohatit společný betlém, nebo si ji odnést domů.

Hana Macháčková

EVA KUBÍNOVÁ Řeč dřeva

Akademická malířka a grafička Eva Kubínová, rozená Volfová, se v podzimních měsících opět vrací do rodného města Jičína, a to se svou retrospektivní výstavou, která bude otevřena slavnostní vernisáží 10. října v 17 hodin v zámecké galerii.

Eva Kubínová je šarmantní dáma, která překvapuje především svou úžasnou životní vitalitou, díky níž je těžké uvěřit, že v první polovině roku 2015 oslaví své životní jubileum, 90 narozeniny.

Jako rodačka z Jičína navštěvovala reálné gymnázium, které ukončila maturitou v roce 1944. Ve studiu dále pokračovala v letech 1945–1950 na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze u profesora Karla Svolinského a dále pak na Pedagogické fakultě UK v Praze. Právě pedagogická profese Evu Kubínovou provází celým jejím životem. V šedesátých letech začínala na Pedagogickém institutu v Liberci, kde působila do roku 1966. Poté přešla na Pedagogickou fakultu Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, odkud byla v roce 1968 vyloučena pro své politické postoje. Od roku 1993 vyučovala na PF VŠST, na Technické univerzitě a jeden rok působila i na Textilní fakultě TU v Liberci.

Eva Kubínová žije celý svůj profesní život v Liberci, v okolí Jizerských a Lužických hor.

Velká láska k přírodě, především ke dřevu, pomohla zformovat její umělecké vyjádření, a to v technice dřevorezu. Tento umělecký projev se stal její doménou a snad byl také ovlivněn i osobním setkáním s mistrem dřevorytu Josefem Váchalem v období druhé světové války. Ve dřevěných plochách matric se objevují náměty jí blízké a osobní. Láska, radost, bolest, touha, to vše spojené s lidským bytím.

Eva Kubínová vyučovala nejen na vysokých školách, ale spolupracovala také s Divadlem F. X. Šaldy v Liberci, ilustrovala dětské knížky, vytvářela propagační a užitkovou grafiku. Ve spolupráci s architekty vznikaly textilní aplikace, obrazy i polychromované reliéfy. Uskutečnila mnoho samostatných výstav v Čechách, Rakousku, Německu, Polsku, Itálii a zúčastnila se mnohých mezinárodních sympozií. Její tvorba je zastoupena v renomovaných galeriích včetně

Národní galerie v Praze.

Liberecká grafička Eva Kubínová se ráda do Jičína vrací. Její díla jsou svěží a přinášejí stále nové pohledy autorky na svět. Výstava potrvá v zámecké galerii do 16. listopadu 2014

Jarmila Hakenová

KOŘENÍ VÁNOC

Další výstavou, kterou pro období adventu a Vánoc chystá Regionální muzeum a Galerie v Jičíně, bude výstava nazvaná „Koření Vánoc“, která představí fenomén koření z několika hledisek.

Koření bude představeno především z hlediska botanického, kdy návštěvník zjistí, odkud jednotlivé druhy koření pochází, o jakou rostlinu se jedná a jaká její část je jako koření používána, ale také z hlediska historického a archeologického – kdy se koření začalo používat nebo jakými cestami se k nám dostávalo. Chybět nebude ani pohled etnografický (krajové recepty, mlýnky, kořenky, hmoždíře).

Botanická část výstavy bude kromě popisů, map a fotografií tvořena také herbářovými položkami i živými rostlinami. Významnou součástí výstavy budou obrázky známého slovenského ilustrátora přírody Jindřicha Krejčí.

V rámci výstavy se dále dozvíte, co obsahují světově známé směsi koření a budete moci nahlédnout i do starých a nových kuchařských knih. Doufáme, že vás voňavá výstava, která potrvá od 11. listopadu 2014 do 11. ledna 2015 ve výstavní chodbě, potěší i potěší.

Petra Zíková

Kardamon obecný (J. Krejčí)

NOVÉ PUBLIKACE Muzejní noviny 35 Jičíněves

Na začátku září vyšlo další číslo Muzejních novin, které Regionální muzeum a galerie v Jičíně vydává již od roku 1992. V posledních letech se celé číslo Muzejních novin věnuje vždy jedné obci, náležející do jičínského okresu, čímž muzeum splňuje mimo jiné i svou regionální funkci. Jednotlivé obce jsou detailně zpracovány z hlediska archeologického, historického, etnologického a přírodovědeckého.

V posledních letech je u jednotlivých obcí velký zájem o vydání Muzejních novin a zpracování jejich historie. Protože kapacita jičínského muzea není taková, aby mohlo vydat ročně více než jedno číslo, musí řadu žádostí odkládat.

Poslední, už 35. číslo Muzejních novin se věnuje obci Jičíněves. Publikace mapuje historii obce od nejstarších archeologických nálezů z mladší doby kamenné, přes první písemné zmínky z roku 1360, až po konec druhé světové války. Dále se v publikaci dočtete o významných památkách obce, její lidové architektuře, významných osobnostech, přírodě a také o pověstech, které jsou s místem svázané.

Muzejní noviny je možné zakoupit ve vstupní hale jičínského muzea za 30 Kč.

STŘEDOVĚKÁ HRNČÍŘSKÁ PEC Z HOŘIC

Některé druhy archeologických nálezů jsou očekávané, jiné neočekávané a pak jsou takové, o kterých se archeologovi radši ani nezdá. Mezi očekávané patří třeba pozůstatky sídlišť z mladší doby kamenné, které nacházíme na plochých terasách nad vodotečí, které jsou pokryty úrodnými sprašovými půdami a nacházejí se ve výškové hladině do 300 m n. m. Při výkopech v areálech původně středověkých měst také není nouze o středověké nebo raně novověké vrstvy s příslušnými nálezy. Často to bývají základy již neexistujících

staveb, požářiště, či vrstvy odpadu nebo navážek, pokud bylo třeba v minulosti vyrovnávat terén a tak dále. Každá taková nálezová situace je cenným pramenem pro poznání minulosti daného místa a také příslušným kamínkem do mozaiky poznání naší minulosti. Je nositelem svědectví o nějaké minulé události, jako je například postavení domu – jeho užívání – zánik (požárem) – planýrka – navážka – postavení nového domu...

Aby bylo možné tyto události časově správně zařadit, je nezbytně nutné, aby archeolog uměl časově zařadit předměty, které jsou součástí archeologických vrstev. Nejčastěji je užíváno znalosti o vývoji a časovém zařazení keramické produkce daného období, nejčastěji tedy keramických nádob. Získávání těchto znalostí je velmi obtížný a zdlouhavý proces, který

v případě středověké archeologie trvá již desítky let. Velmi cennými nálezy z tohoto úhlu pohledu jsou mincovní poklady uložené v keramických nádobách a dále nálezové situace, které sestávají z velkého množství keramických stěpů či nádob a není pochyb, že vznikly současně nebo ve velmi krátkém časovém horizontu.

Právě takto cenným nálezovým celkem jsou pozůstatky hrnčířské pece včetně zachovalé vsádky, která byla letos v červenci objevena v Maixnerově ulici v Hořicích (v blízkosti obchodu LIDL). Pec byla nalezena v souvislosti s výkopem pro plynové potrubí. Výkop zachytil pouze okraj pece, takže na svislé stěně výkopu bylo možné pozorovat vrstvy žárem propálené zeminy a keramické hrnce posazené dnem vzhůru, které tvořily vsádku a kopuli pece. Dno pece bylo zahlobeno pod tehdejší povrch terénu a vlastní kopule pece byla tvořena keramickými hrnci, které byly spojovány hlinou. Takový plášť pece jistě hrnčířům zajistil dosažení dostatečné teploty pro vlastní výpal. Pec zanikla v poslední fázi výpalu zřícením kopule; stalo se tak v první polovině 15. století. Zřícená pec byla zahrnuta hlinou a ponechána svému osudu.

Terénní výzkum trval z přestávkami až do konce léta letošního roku. Kromě vlastního odkryvu přibližně poloviny pece, která má v průměru 4 m, byly odebrány vzorky na speciální datovací postupy. V současnosti probíhá laboratorní ošetření nálezů včetně rekonstruování a lepení 60 vyjmutých nádob. Archeologický výzkum tímto zdaleka nekončí...

Radek Novák

Pohled na vsádku hrnčířské pece z Hořic v průběhu terénního výzkumu

Keramický hrnc usazený dnem vzhůru – konstrukční prvek kopule pece

PODZIMNÍ PŘEDNÁŠKOVÝ CYKLUS 2014

I v podzimním čase se můžete těšit na nový přednáškový cyklus. Každé vybrané úterý od 17 hodin budete moci navštívit v **Konferenčním salóňku** novou zajímavou přednášku. Témata podzimního cyklu jsou opět velice různorodá. Více informací o přednáškách naleznete na webových stránkách muzea, muzejním facebooku a také na letáčích. Těšíme se na vaši návštěvu. Vstupné 30 Kč, důchodci a studenti 20 Kč.

Seznam podzimních přednášek:

Mgr. Hana Fajstauerová: První světová válka v Jičíně
(14. 10. 2014)

Přednáška představí život v Jičíně během 1. světové války na základě písemných materiálů úřední i vyprávěcí povahy a dobových fotografií. Připomeneme si všechny stránky života místních lidí, kteří zůstali v Jičíně. Museli se vypořádat nejen s nedostatkem potravin, ale i veškerého spotřebního zboží, strachem o své blízké, a všemi vyhláškami a nařízeními, které komplikovaly již tak velmi těžký život za války.

Představíme si, jak fungovalo za války školství, zásobování, lékařská péče apod.

RNDr. Vítězslav Kuželka: Nemoci našich předků
(21. 10. 2014)

Které nemoci sužovaly naše předky a jak se s nimi dokázali vyrovnat? Na tyto otázky odpoví RNDr. Vítězslav Kuželka ve své přednášce a ukáže důsledky chorob přímo na lidských kostech.

Tomáš Adam: Theodora Němcová: Jak daleko padá jablko od stromu?
(4. 11. 2014)

Všichni rodičové vkládají do svých dětí nějaké naděje, někteří si skrytě přejí, aby jejich děti byly "celé po nich." Děti tím jsou poznamenány, ať si to uvědomují nebo ne. Nežijí tak docela svůj vlastní život, chovají se více podle přání svých rodičů a nebo přesně opačně, jak ukazuje příklad dcery Boženy Němcové, Theodory, žijící po nějaký čas v Jičíně.

RNDr. Klára Bezděčková, Ph. D. a Pavel Bezděčka: Příroda Srí Lanky
(11. 11. 2014)

Během přednášky „Přírodou Srí Lanky“ navštívíme společně s manžely Bezděčkovými několik národních parků a rezervací Srí Lanky, potkáme stáda slonů, tlupy hulanů posvátných a dalších druhů opic, v tichosti projdeme kolem rádky mírumilovných krokodýlů a vodních buvolů, potěšíme se celou plejádou exotických ptáků (i jejich zpěvem), zastavíme se ve sloním útulku i v želví záchranné stanici a celé putování ukončíme v Indickém oceánu s delfíny a modrými velrybami. Povídání o přírodě bude proloženo spoustou informací o možnostech cestování po ostrově, o bezpečnosti, jídle a životě na Srí Lance.

František Mikule: Smírčí kříže s otazníky
(18. 11. 2014)

Přednáška nám umožní nahlédnout do historie smírčích křížů a obeznámí nás

s jejich typologií a znaky, které se na nich objevují. Nebude to však jen obecné seznámení, zaměříme se především na smírčí kříže na Jičínsku a zastavíme se i u několika rarit a zajímavostí.

Mgr. Jiří Smítka: Východní Afrika s batohem na zádech

(2. 12. 2014)

Přednáška o životě, přírodě, historii i současnosti zemí východní Afriky. Společně se podíváme do Keni, Ugandy a Tanzanie. Navštívíme národní parky Masai Mara s milionovými stády pakoňů každoročně migrujícími za potravou a rozmnožováním do NP Serengeti a zpět, Nakuru se solným jezerem plným růžového moře milionů plameňáků a Kazinga, kde se na několik metrů přiblížíme k nebezpečným hrochům. Uvidíme dnešní život původních obyvatel, jako jsou např. Masajové. Společně zavítáme do deštného pralesa, který se táhne ze západních hranic Ugandy (NP Semuliki) tisíce kilometrů celým Kongem až k Atlantickému oceánu. Na své si přijdou

i milovníci hor, neboť si budeme též povídat o Mt. Kenyi, Mt. Sabyniu – sopce na pomezí třech zemí Konga, Ugandy a Rwandy a náš okruh zakončíme výstupem na legendární střežku Afriky, nejvyšší bod černého kontinentu, Uhuru Peak v masivu Kilimanjara.

Mgr. Hana Macháčková: Betlémy z Krkonoš a Podkrkonoší

(9. 12. 2014)

Betlémy byly a i nadále zůstávají nedílnou součástí vánočních svátků. Kouzlo scénického ztvárnění biblického příběhu narození Spasitele okouzluje generace dětí i dospělých dodnes. Tradice výroby a stavění betlémů je dodnes živá a přináší potěšení nejen tvůrcům, ale i divákům. Během přednášky se seznámíme s počátky tradice a jejím vývojem. Nahlédneme do způsobu dělení betlémů jednak materiálového, ale také podle krajových zvyklostí a zastavíme se blíže u betlémů z Krkonoš a Podkrkonoší.

NOVÉ PŘÍRŮSTKY kazeta s rýsovacími potřebami ing. arch. Čeňka Musila

Jedním z významných přírůstků do našich sbírek je velká dřevěná kazeta s rýsovacími pomůckami, s jejichž pomocí ing. arch. Čeňka Musil proměňoval tvář i ducha města Jičína v první polovině 20. století. Do muzejních sbírek ji darovali potomci proslulého architekta.

Samotná kazeta je neobyčejně zajímavá luxusním provedením v lakovaném dřevě. Vnitřek je vyložen černým sametem se zlatou tištěnou značkou Precision. Nad

samotným rýsovacím náčiním běžný člověk žasne a přemýšlí, k čemu se které „rýsovátko“ používá.

Tyto luxusní kazety pro projektanty byly vyráběny v Německu a byly zřejmě také patřičně drahé. Pro nás je však kazeta o to cennější, že je tak úzce propojena s postavou Čeňka Musila a samotným Jičínem.

Hana Macháčková

OSOBNOST Čeňka Musil 1889–1947

Čeňka Musil nebyl jičínským rodákem. Narodil se v Kolíně v roce 1889. Již od mládí však žil v Jičíně, kde se aktivně zapojil jednak do kulturního života, byl členem Akademické čtenářské jednoty, stal se uměleckým poradcem města, poradcem Umělecké galerie Obecní spořitelny, ale byl také tvůrcem moderní tváře města. Po ukončení studií se v Jičíně trvale usadil a působil zde jako projektant.

Musilovu projektantskou tvorbu nejvíce ovlivnil zakladatel české moderny architekt, urbanista, teoretik architektury, návrhář nábytku a malíř Jan Kotěra. Musila tedy můžeme zařadit mezi velká jména Kotěrových nástupců spolu s Josefem Gočárem, Pavlem Janákem, Bohuslavem Fuchsem aj.

Prvním Musilovým počinem byl návrh Riegrovy mohyly na vrchu Kozákově. V letech 1930–34 vypracoval regulační plán města s okružní třídou kolem Starého města. Jeho největšími díly jsou však budovy nemocnice, budovy hned několika jičínských škol – obchodní školy, živnostenské školy, hospodyňské školy v Denisově ulici a rolnické školy v Soudné, okresního domu, hotelu Slavie a tržnice nábytku na Husově ulici. Dále provedl přestavbu sokolovny, plovárny a navrhl také mnoho činžovních domů a rodinných vilek nejen na Čeřovce. Skoro na každém kroku se v Jičíně setkáme s Musilovým citlivým přístupem k rekonstrukci památek či úpravě jejich okolí (okolí kostela sv. Jakuba Většího, zámecký park ad.).

Hana Macháčková

STALO SE PŘED 100 LETY podzim 1914

Odchod vojáků z Valdštejnova náměstí 10. srpna 1914

6

Dne 31. července 1914 byla císařem vyhlášena všeobecná mobilizace. Do války se postupně zapojují další a další státy. Začala Velká válka... • 10. srpna odchází z Jičína 1. pochodový prapor 74. pěšího pluku do války. • Všechny jičínské školy byly po mobilizaci zabrány vojskem. • 22. srpna byla ustavena „Okresní pomocná úřadovna válečná v Jičíně“, jejímž účelem byla podpora rodin povolanců vojáků a pozůstalých po vojácích. K tomuto účelu se pořádaly sbírky a kulturní akce. • V Jičínských novinách vycházely seznamy raněných a nemocných vojáků ve zdejší c. k. vojenské záložní nemocnici, které uváděly hlavně příslušníky pluků zdejší posádky. • Jičínské noviny se také pozorně věnovaly seznamům dárců a darů pro raněné

ve zdejší c. k. záložní nemocnici. Vojínům tak bylo darováno například 10 pečených kachen s knedlíky a zelím, 2 zabitá telata, 2 krabice cigaret, 1 láhev jamajského rumu, 25l piva, 1 brašna jablkového závinu, 2 velké mísy švestkových knedlíků, 1 krabice cukrátek a dort. • Začalo docházet k perzekucím členů Sokola. Jedna z prvních se stala právě v Jičíně, kdy byl 19. září zatčen Josef Šmejce, který se vrátil z Ruska a byl označen za vyzvědače a nepřítele. Po mobilizaci zbylo pouze 7 členů cvičících a 20 dorostenců. • Městský úřad vydal v září vyhlášku proti vzniku nakažlivých nemocí s výčtem pravidel, která se mají dodržovat. Do města byli totiž dopraveni vojáci, stížených úplavců. • V říjnu byla vojskem uvolněna budova reálky a vrácena zpět ke školským

účelům Budova pak byla využívána při střídavém vyučování třemi školskými ústavem – gymnáziem, reálkou a učitelským ústavem. Národním školám zůstala pouze novoměstská obecná škola. • 17. října byl zatčen další člen Sokola, župní zapisovatel Jan Chvojka. Důvodem bylo to, že při doprovázení jičínské posádky k jičínskému nádraží zpíval: „*Rus je s námi, kdo proti nám, toho Francouz smete.*“ • Pokračovaly transporty raněných do zdejší nemocnice. Například 5. listopadu dorazil do Jičína transport se 430 zraněnými vojáky. • V sobotu 21. listopadu pak přijel na jičínské nádraží zvláštní vlak z Pardubic, který přivezl větší počet zubožených polských obyvatel z ohrožené Haliče, kteří měli být umístěni v jičínském a soboteckém okrese. „*Vlak sestával z dlouhé řady vagónů.*“ • Na konci roku 1914 byly nařazeny c. k. místodržitelem pro království České rekvizice obilí k vojenským účelům. Ceny mouky tak výrazně stouply. • Koncem roku 1914 byl zatčen František Vondra, syn majitelky kavárny, a František Veselý, bačkorář, oba z Nového Města. Důvodem zatčení byl jejich rozhovor vedený přes plot, kdy František Veselý řekl: „*Marie Terezie prosrala Slezsko a František Josef prose všechno.*“ • V Jičíně připravily dámy z Červeného kříže a členky Sokola pro 1280 vojáků vhodnou štědrovečerní večeři, „*po níž dostalo se každému vánočky, hojně jablek, ořechů, cukroví a nezbytných cigaret.*“ • Zdravotní stav města Jičína byl v prvních měsících války velmi dobrý. „*Ač sem došlo velké transporty raněných, nemocných a stížených úplavců, je zde téměř vzácný případ úmrtí.*“

Gabriela Brokešová

KUTILOVÉ, HLASTE SE V MUZEU!

Během léta roku 2011 jičínské muzeum uspořádalo v prostorách zámecké galerie výstavu s názvem Udělej si sám, jejímž cílem bylo nastínit fenomén kutilství v normalizačním Československu. Výstava se setkala s nebyvalým ohlasem u veřejnosti, ovšem čile se o ní zajímala také média i odborníci. Recenze na tuto výstavu se dokonce objevila i v mezinárodních muzeologických časopisech a výstava byla také nabízena Českým centřem v zahraničí k zapůjčení. Je také pravdou, že o téma se veřejnost intenzivně zajímala i po skončení výstavy. V podstatě až do dnešní doby lze vysledovat, že slova a slovní spojení „kutilství“, „udělej si sám“ či „urob si sám“ jsou stále nejhledanějšími na webových stránkách našeho muzea.

Výstava vznikla za velkého přispění sběratele Milana Říhy z Polné u Jihlavy, který provozuje soukromé neakreditované muzeum kutilství. Ty nejkurióznější předměty ze sbírky pana Říhy se už objevily i v pořadech veřejnoprávních i komerčních televizí a prakticky každé jeho vystoupení

v televizi znamená další zpětnou vazbu ve veřejnosti, která mu nabízí další a další kutilské předměty. A právě to, jak se sbírka pana Říhy za tři roky rozrostla, bylo impulsem

k tomu, aby naše muzeum v příštím roce výstavu na téma Udělej si sám zopakovalo, a to v termínu od června do září 2015. Navštěvníci budou moci vidět další předměty, které vyrobili kutilové v normalizačním Československu, avšak chtěli bychom se věnovat i dalším specifickým fenoménům (jako je například fenomén domácího šití). Na rozdíl od minulé výstavy bychom chtěli téma pojmout více do hloubky.

Už nyní proto budeme rádi, když ti z vás, kteří vlastní některé zajímavé kutilské předměty, jsou jejich tvůrci, anebo pouze ví o někom, kdo byl zdatným kutilem, kontaktovali jičínské muzeum. Muzeum se postará o vše ostatní. A tak majitelé nejrůznějších zlepšováků, podomácku vyrobených sekaček či třeba motorových pil, domácí výrobci lihovin, prostě všichni zdatní kutilové, ozvěte se muzeu na e-mail: babik@muzeumhry.cz případně telefonicky kontaktujte Michala Babíka na čísle +420 731 240 556. Děkujeme!

Michal Babík

STARÉ JIČÍNSKÉ DOMY jičínská sokolovna

V roce 1883 zakoupili Sokolové staveniště pro sokolovnu na Holínském předměstí, kde býval hostinec „U Koníčka“. Jedna z významných slavností jičínské jednoty se konala v roce 1884, kdy se zpětně oslavovalo první dvacetiletí její existence. Součástí této slavnosti bylo položení základního kamene vlastní budovy Sokola – Domu Palackého. Po řadě jednání dospěli ale sokolové v roce 1888 k přesvědčení, že pozemek na Holínském předměstí nevyhovuje jejich záměru, a tak jej směnili s jičínskou obcí za nové místo na Valdickém předměstí, ačkoliv byl již položen základní kámen. Brzy byla zahájena stavba a na úhradu nákladů se pořádaly četné sbírky a kulturní akce.

V roce 1893 zhotovil Antonín Holeček zdarma nové konečné plány sokolovny

„Domu Palackého“ a následujícího roku bylo přikročeno k vlastní stavbě. V roce 1894 zahájil svou činnost odbor stavební za vedení Fr. Lohaře. Dne 15. května byl položen základní kámen (viz snímek). Stavbu a celý dozor vedl nezištně a bezplatně dlouholetý člen výboru Sokola, stavitel Antonín Holeček.

V roce 1896 byla sokolovna slavnostně odevzdána svému účelu. S touto slavností byl spojen slet sokolské župy krkonošské ve dnech 27.–29. června. Na 1 300 členů ve stejnokroji bylo v slavnostním průvodu a přes 400 členů cvičilo na cvičišti nad sokolovnou při nově zakládané ulici Tyršově.

Hana Fajstauerová

NOVÉ CESTY ČLOVÍČKA

Od nového školního roku připravilo edukáторské pracoviště jičínského muzea nový program pro mateřské a základní školy, který bude navazovat na již běžící výukový program „Cesty Človíčka do minulosti 1“.

Také nové „Cesty“ zavedou děti do stálé expozice a představí jim hravým způsobem základní historické události ve světě i na Jičínsku. Průvodcem programu zůstane oblíbená večerníčková postavička Človíček, který bude opět vyrážet na své cesty jednotlivými epochami a vezme s sebou i malé návštěvníky. Společně pak navštíví pravěké zemědělce a kováře či středověký kostel. Dozví se také, jaká existovala dřívě řemesla či jak se žilo v Jičíně v období světových válek.

Hned na úvod připomeneme Človíček dětem ty nejnámější pověsti Jičínska a představí jim skřítku Pelíška či zebínského čerta, jehož ztracený ocas budou děti hledat v jednom ze sálů stálé expozice muzea. Děti se dozvědí také o přírodě Českého ráje a v poslední lekci pomůžou chytit lva, který utekl Václavovi Čtvrťkovi v jedné z jeho pohádkových knih.

Do tříčtvrtěhodinového programu je zahrnuto krátké povídaní o daném období, uzpůsobené podle věku dětí i využití interaktivních prvků stálé expozice, což umožňuje poznání muzea a jeho prostoru. Program je vhodný pro děti od předškolního věku až po žáky 5. tříd základní školy.

Martina Pajerová

KRÁTCE Z MUZEA

Muzeu dosloužilo staré auto Renault Clio. Jeho oprava by byla nerentabilní. Naštěstí zřizovatel poskytl muzeu ojeté auto ze svého vozového parku.

Galerie na začátku října alespoň částečně změnila svou podobu tím, že zde budou nalepeny matné fólie a bude tak nahrazen současný nevhledný závěs.

V září se konal seminář zoologů muzeí a ochrany přírody 2014, pořádaný AMG ČR s finanční podporou Ministerstva kultury ČR, kterého se zúčastnila naše přírodovědkyně Petra Zíková. Na semináři mimo jiné naplánovala další seminář, který se bude konat v našem muzeu v roce 2016.

Naše knihovnice se zúčastnila 38. semináře komise knihovníků AMG ve Frýdku-Místku.

Archeologové společně s badatelem T. Tomíčkem se pokusili dovršit několikaleté badatelské úsilí drobným terénním archeologickým výzkumem ve zříceninách hradu Veliš. Díky nepochopitelnému odporu Památkového ústavu v Josefově je výzkum ohrožen.

V Učitelských novinách vyšel článek o jičínském muzeu.

V prostorách muzea se v říjnu koná výstava firmy Sklopísek, a. s., která slaví výročí 75. let od svého založení.

Aktuálně je v muzeu zaměstnáno 21 lidí, z toho 3 lidé na veřejně prospěšné práce, kteří vykonávají činnosti hlavně pro oddělení archeologie.

Připravovaná výstava krakovských betlémů se neuskuteční kvůli neúnosným finančním požadavkům polského partnera.

V listopadu se koná kolokvium Asociace muzeí a galerií ČR na téma Muzeum a proměny společnosti, které navštíví i naši zaměstnanci.

Výše úspěšné výstavy Šlápnete do pedálů se přesune do Hořic, kde bude k vidění od listopadu 2014 do dubna 2015.

Vypracovali jsme výstavní plán na příští rok.

Pracujeme na nových webových stránkách muzea.

VÝSTAVY A PŘEDNÁŠKY

říjen–prosinec 2014

VÝSTAVY

GALERIE

Eva Kubínová: Řeč dřeva
(11. 10. – 16. 11. 2014)

Nad Betlémem svítí hvězda
(28. 11. 2014 – 18. 1. 2015)

VÝSTAVNÍ CHODBA

První světová válka v Jičíně
(20. 9. – 2. 11. 2014)

Koření vánoc
(11. 11. 2014 – 11. 1. 2015)

PODZIMNÍ PŘEDNÁŠKOVÝ CYKLUS

vždy od 17 hodin v Konferenčním
salónku

**Mgr. Hana Fajstauerová: První
světová válka v Jičíně**
(14. 10. 2014)

**RNDr. Vítězslav Kuželka: Nemoci
našich předků**
(21. 10. 2014)

**Tomáš Adam, Theodora
Němcová: Jak daleko padá
jablko od stromu?**
(4. 11. 2014)

**RNDr. Klára Bezděčková, Ph. D.
a Pavel Bezděčka: Příroda Srí
Lanky**
(11. 11. 2014)

**František Mikule: Smírčí kříž
s otazníky**
(18. 11. 2014)

**Mgr. Jiří Smitka: Východní Afrika
s batohem na zádech**
(2. 12. 2014)

**Mgr. Hana Macháčková: Betlémy
z Krkonoš a Podkrkonoší**
(9. 12. 2014)

SETKÁNÍ PŘED OBRAZEM – ZE SBÍREK RMAG V JIČÍNĚ

vždy od 16.30 v Konferenčním
salónku

**Velké osobnosti českého umění
2. poloviny 19. století**
(29. 10. 2014)

**Česká krajinomalba 70. a 80.
let 19. století – předzvěst
impresionismu**
(12. 11. 2014)

**Mařákova krajinářská škola:
proměny impresionismu**
(26. 11. 2014)

**Symbolismus v českém umění
20. století**
(10. 12. 2014)

**ČAJ O PÁTÉ
aneb setkání nad dobovými
fotografiemi Jičína**
(25. 11. 2014)
od 17 hodin, obřadní síň

PŘEDČÍ VAŠE ZLEPŠOVÁKY A VYNÁLEZY PATA & MATA?

Podělte se s námi o Vaše užitečné výrobky pro domácnost, zahradu, chataření a chalupaření, které jste podomácku vyráběli před rokem 1989, kdy nářadí, stroje a další pomůcky nebyly v obchodech k dostání. RMaG v Jičíně je přijme do připravované letní výstavy Udělej si sám!

UDÁLOSTI V OBRAZECH

Z vernisáže výstavy První světová válka v Jičíně

Z výstavy První světová válka v Jičíně

Práce dobrovolnice v oddělení archeologie

HURÁ, MUZEUM! Čtvrtletník Regionálního muzea a galerie v Jičíně 4|2014

Registrováno MK ČR pod číslem E 21762

Vydává: Regionální muzeum a galerie v Jičíně, Valdštejnovo náměstí 1, 506 01 Jičín

Tel.: +420 493 532 204, e-mail: muzeumhry@muzeumhry.cz, www.muzeumhry.cz

Otevírací doba muzea a galerie:

říjen–prosinec út–ne 9.00–17.00 hod., pondělí zavřeno

Redakce: Gabriela Brokešová, Martina Pajerová

Fotografie: sbírka RMaG, mojejicinsko.cz (Ondřej Březovský)

Grafická úprava: Jakub Novotný, jn@cr8.cz

Tisk: Tiskárna Irbis, Liberec, uzávěrka čísla: 8. 10. 2014

Toto číslo by nevzniklo nebýt podpory města Jičína.

